

+ שבת חול המועד

הושענא רבא

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

שבת חול המועד

שבת חול המועד (מושיען של ישראל – סאטמאר)

איתרמי פעם (בארה"ב) שישב רבינו (כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל) בשולחנו הטהור (בחווה"מ סוכות) והתעוררה השאלה בשבת שחל בסוכות אם יש להקדים ולומר קודם "שלום עליכם" או להקדים ולומר "תיבו תיבו אושפיזין עליאין" ורב אחד שישב שם רצה לומר שבוודאי אומרים קודם "שלום עליכם" כיון שהמלאכים באים בכל ליל שבת משא"כ האושפיזין באין רק בחג הסוכות, והוי כמו שאמרו ז"ל תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. וענה רבינו על זה "וכי מה אתם חושבים שהן המה אותם המלאכים הבאים בכל ליל שב"ק, לא כן הדבר כ"א לפי התנהגות האדם בכל משך ימי השבוע כן הם המלאכים ששולחים אליו", (וואס מיינט איר יעדע וואך קומען די זלעבע מלאכים, ווי אזוי דער מענטש פירט זיך אויף א גאנצע וואך אזעלכע מלאכים שטעלט מען אים צו).

אגב, כדאי לציין שמנהגו של רבינו (כ"ק מרן האדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל) היה להקדים ולומר "תיבו תיבו אושפיזין עליאין" קודם שאמר החרוז "שלום עליכם", ורבינו ז"ל אמר דבר נחמד בטעמא דמילתא, כי אגן קיימ"ל (סנהדרין צ"ג) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, ולכן מהראוי להקדים לקבל את הצדיקים לפני המלאכים ודפח"ח.

שאלת החיים של האדם החכם! (במבוא לשער האגדה בסדר היום)

אדון מצליח עלה על יצועו בהרגשת סיפוק נפלאה. היום היה לו יום גדוש ומוצלח במיוחד, בעבודתו כמתווך נדל"ן. הבוקר התחיל על רגל ימין, כשהוא הצליח סוף סוף להביא לידי גמר את חוזה המכירה של דירתו של ראובני. חתימת החוזה נערכה במשרדו, כשהוא ברוב פיקחותו ידע היטב לפשר בין הצדדים ולהביאם לידי הסכמה בכל פרטי החוזה. שניהם עזבו את המשרד שבעי רצון, לא לפני שהותירו כמובן שתי מעטפות מנופחות. העבודה המשרדית השוטפת שלאחר מכן התנהלה אף היא למישרין, כשבמהלכה נקלטו במשרדו מספר דירות ונכסים, אשר הצטרפו למאגר הקיים. בעינו החדה קלט ששניים מתוכם הם ממש מציאה. האחד - משרד במיקום מעולה, נראה שהוא ייחטף תוך זמן קצר. והשני - דירה שבעליה לחוץ מאוד למכרה, ובעבורו כמתווך זה יתרון מצוין. הוא התחיל להציע את הדירה ללקוחות פוטנציאליים, ונראה שהעניינים מתקדמים יפה. הוא הספיק היום גם לעשות עם אדון שמואלי סבב דירות ברחבי העיר, הלה התלהב מאוד מאחת הדירות, וכבר דיבר על חתימת 'זיכרון דברים'. לקראת סוף היום הוא גם הגיע, לאחר משא ומתן, להסדר מוצלח במיוחד עם עורך הדין כץ, לפיו הוא יקבל מכץ אחוזי רווח נאים עבור כל לקוח שהוא כמתווך יפנה אליו לטיפול. בקיצור ב"ה, באמת יום מוצלח.

בטרם נעצמו שמורות עיניו, עוד הספיק להעביר במוחו את תכונותיו וציפיותיו ליום המחר. הוא מקווה מאוד אכן לערוך זכרון דברים בין אדון שמואלי לבין בעל הדירה [הוא לא ישכח כמובן להמליץ להם בחום לקחת את עורך הדין כץ]. הוא גם רוצה לקדם את עניין הדירה ה'טריה' ההיא שהציע אתמול למכירה. בסביבות הצהריים הוא קבע פגישה עם איזה זוג שמעוניינים לרכוש דירה, הם נשמעים רציניים, והוא מעוניין להסתובב עימם ולהראות להם מספר דירות אפשריות. אולי גם יספיק 'בין לבין' לברר על המכרז שהתפרסם אתמול בעיתונות - מדובר בדירה אשר הוצעה למכירה במכרז מטעמים משפטיים, ויתכן שזו באמת מציאה, אך מצד שני צריך להיזהר ולברר היטב, שלא ייפול חלילה בפח. בקיצור לא חסרה עבודה מחר, והוא באמת מקווה שגם מחר יהיה לו יום מוצלח. מתוך מחשבות כאלו שקע סוף-סוף בשינה מתוקה.

לא איש חלומות הוא, אדון מצליח. מצליח הוא אדם ריאלי עם ראש על הכתפיים ועם שתי רגליים על הקרקע. אלא שכנראה שר החלומות פוקד מפעם לפעם גם אנשים ריאליים ומקורקעים. ובכן חולם אדון מצליח חלום... ובחלומו הוא רואה "מכונת אדם". הלה לוחץ את ידו ומציג את עצמו כ"סופר-מצליח". הוא מסביר ואומר לו: באתי לעשות לך את העבודה! כל מה שאתה אמור לעשות מחר - אני אעשה במקומך. אל תדאג, אעשה זאת יותר טוב ממך. הנה מחר אני אדבר עם שמואלי ואקדם את עריכת זיכרון הדברים [לא, לא אשכח להציע להם את כץ]. אני גם אפגש עם הזוג ההוא ואראה להם דירות. תסמוך עלי, תראה שאצליח כבר לסגור איתם על דירה. אני גם אטפל בדירה ההיא שחייבת להימכר, ובמשרד ההוא במרכז העיר. בין לבין אני אברר לך על המכרז ואציג בפניך נתונים מדויקים ואמינים. גם את העבודה המשרדית השוטפת אני אעשה על הצד הטוב ביותר, עם הספק מצוין ותוצאות נהדרות. מה אתה אומר על זה?

הרעיון די מצא חן בעיני מצליח, ובכל זאת משהו הפריע לו. "אז מה אני אעשה מחר?" הוא הקשה. "ובכן", ענה לו סופר-מצליח, "אתה מבין לבד שאתה כבר מיותר. מצדי אתה יכול פשוט לדלג על מחר, ולקפוץ ישר אל מחרתיים..." המילים הללו הקפיצו אותו. מה פתאום לדלג על מחר? מה, סתם כך, להפסיד יום בחיים?! אבל בעצם - למה לא? מה הוא מפסיד בעצם? הלוא סופר מצליח ימלא את כל הציפיות והתקוות שלו מיום המחר על הצד הטוב ביותר! והוא, אדון מצליח, יגיע אל מחרתיים כשהכל כבר מסודר לשביעות רצונו...

אז מה בכל זאת מפריע לו?

בדמיונו הפרוע ראה פתאום את סופר-מצליח מגיע גם מחר, לוחץ את ידו בחמימות, ומציע בנדיבות: "תשמע, זה הלך מצוין. אני חושב שאוכל לעשות זאת למענך גם הלאה. אתה תגיד לי בכל יום מה הציפיות שלך מיום המחרת, מה אתה בעצם רוצה להשיג, ואני 'אתקתק' ואסדר לך הכול! אז אתה יכול כבר לדלג שוב על מחר, וגם על מחרתיים, וגם על היום שאחרי מחרתיים, ובעצם - למה לך להסתבך? תעשה קפיצה אחת גדולה ישר ל... נו, אתה מבין. אל תדאג, אני אעשה במקומך את העבודה על הצד הטוב ביותר... להתראות..." סופר-מצליח נייער אותו מדמיונותיו הפרועים ודחק בו: "נו, אז אתה מסכים לעשות קפיצה קטנה אל מחרתיים?" מצליח כמעט צרח: "לא, בשום אופן לא, סופר מצליח. תעזוב אותי מהר. עם כל הכבוד לך, אני רוצה מחר לחיות". מצליח התעורר שטוף זיעה קרה. מה זה היה לי? איזה מין חלום ביעותים פקד אותי? איפה הוא, סופר-מצליח הזה? מה הוא חושב אותי, לאיזה חמור עבודה או מכונת הספיקים? מה, החיים שלי מסתכמים רק בהספיקם וברווחים?!

אט אט הצליח להתעשת ולהירגע, היה זה סתם חלום פרוע. סופר מצליח התנדף והלך לו. אך הוא הותיר את מצליח עם הרהורים רציניים: אחרי הכל - מהן באמת הציפיות והתקוות שלי מיום המחר? יום המחר שלי איננו נמדד רק בהספיקם, ברווחים ובהישגים -

אז במה כן?

עושים חיים!

יש ימים "חיים" ויש ימים "מתים". יום מת הוא יום אשר עבר ואיננו. אדם קם, אכל, שתה, הספיק מה שהספיק, נהנה כמה שנהנה, העביר עוד יום, ו - זהו. היום הזה מת. כמו יומן שנה שתולשים ממנו דף וזורקים, תולשים עוד דף וזורקים, עד שהוא מתרוקן. כך אדם שורף יום ועוד יום, ומה יוצא לו בסוף? במה החיים שלו מסתכמים? בכך וכך טונות של אוכל שטחן, כך וכך שְׁנוֹת (!) שינה, כך וכך כסף שהרוויח, וכך וכך כסף שהוציא

[ההפרש ביניהם זה כבר לא עניינו, זה עניינם של היורשים], הנאות כאלו ואחרות שחלפו ואינן.

"ואני אמרתי לריק וגעתי, לתהו והבל פחי כליתי!" (ישעיה פרק מט)

אבל יש יומני חיים שונים מאלה! יומנים בהם הדפים אינם נתלשים ונזרקים, אלא מתמלאים ונשמרים, דף ועוד דף, יום ועוד יום, עד אשר הופכים למסכת חיים נצחית. הנה - כך נאמר על אברהם אבינו, אבי האומה הישראלית: "ואברהם זקן בא בימים" - אברהם בזקנותו אכן לקח עימו את כל הימים שלו, כל יום ויום מחייו נותר חי וקיים!

כיצד? במה תלוי הדבר? במה נעוץ ההבדל הגדול?

שאלה זו היא שאלת החיים של האדם החכם!

הנה לנו מכונית חדישה, מפוארת ומשוכללת. ילד קטן מתפעל מהברק ומהאורות, מקולות הצופר ומרכות הריפוד; אחיו הגדול מתפעל מן הנסיעה העוצמתית ומהביצועים המעולים; המוסכניק מתפעל מהמנוע החזק ומהמפרט הטכני העשיר; סוכן המכוניות ינסה לברר מיהו היצרן ומי היבואן. אבל הנהג האוחז בהגה - מה צריך לעניין אותו יותר מכל אלו? קודם כל ולפני הכל עליו לדעת כיצד לנהוג במכונית, ומהו היעד אליו הוא רוצה להגיע! אם יעסוק רק בדברים שמסביב - הוא לא יגיע לשום מקום, ואף עלול להוביל את המכונית אל התהום. המכונית המשוכללת לא תצדיק את קיומה ולא תשיג את המטרה שלשמה היא נוצרה.

חיינו עלי אדמות - מיוחדים ונפלאים הם. השטחיים נהנים מעצם החוויה שהחיים מספקים להם, מנסים למצות את כל ההנאה - "אכול ושתה כי מחר נמות!". הרציניים יותר מנסים לחקור את המפרט הטכני, עוסקים במדעי טבע שונים ומגלים גילויים מדהימים. אנשי הרוח מנסים לעסוק בשאלות מהותיות יותר, לרדת לחקרן של תופעות, ולפתח תיאוריות שונות על העולם. אך מי שחכם באמת, שואל קודם כל: לאן זה מוביל אותי? מה אני צריך לעשות? היאך אנווט את מסלול חיי? כיצד בעצם אני צריך לחיות?

שלמה המלך היה החכם מכל האדם. תקופת מלכותו הייתה תקופה של זוהר ופריחה לעם היהודי. מבחינה כלכלית - "כסף לא נחשב בימי שלמה למאומה", "ויתן המלך את הפסוק בירושלים פאבנים" (מלכים א פרק ז). מבחינה מדינית - שלום ושלוה שררו בארץ, עמים רבים היו מעלים לו מיסים, ושמע חכמתו הלך לפניו בכל העולם. מלכים מכל קצוות תבל שלחו לו משלחות כבוד ודורונות. אפשר לומר שהוא היה 'שיא ההצלחה' שבן אדם יכול לשאוף להגיע אליה. בספר 'קהלת' הוא מביע את חקירתו - מה באמת יוצא לאדם מכל זה? מה יוצא מכל ההצלחות, ההישגים, העושר, החכמה, הכבוד - שהאדם מצליח להשיג?

המעין בספר קהלת ימצא את השאלה הזו זועקת שוב ושוב מתוך השורות!

"דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים. הבל הבלים, אמר קהלת, הבל הבלים הפל הבל. מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש?! ... אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים, ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה, על כל אשר נעשה תחת השמים ... ראיתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח ... דברתי אני עם לבי לאמר, אני הנה הגדלתי והוספתי חכמה על כל אשר היה לפני על ירושלים, ולבי ראה הרבה חכמה ודעת ... תרתי בלבי ... עד אשר אראה אי זה טוב לבני האדם אשר יעשו תחת השמים מספר ימי חייהם? הגדלתי מעשי, בניתי לי בתים נטעתי לי פרמים, עשיתי לי גנות ופרדסים, ונטעתי בהם עץ כל פרי ... קניתי עבדים ושפחות ובני בית ... כנסתי לי גם כסף

וזהב וסגלת מלכים והמדינות, עשיתי לי שרים... ותענוגות בני האדם... וגדלתי והוספתי מכל שהיה לפני בירושלים. אף חכמתי עמדה לי. ופניתי אני בכל מעשי שעשו ידי, ובעמל שעמלתי לעשות, והנה הכל הבל ורעות רוח ואין תרון תחת השמש! ופניתי אני לראות חכמה... ואמרתי אני בלבי: כמקרה הכסיל גם אני יקרני, ולמה חכמתי אני אז יותר?! ודברתי בלבי שגם זה הבל! ... ושאנתי את החיים, כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש, כי הכל הבל ורעות רוח! ... וסבותי אני ליאש את לבי על כל העמל שעמלתי תחת השמש! ... כי מה הווה לאדם בכל עמלו וברעיון לבו שהוא עמל תחת השמש?...! (לקט פסוקים מפרקים א-ב)

השאלה חזקה ונוקבת: עושר, מעמד, חכמה, הישגים מרשימים, הנאות - מה יוצא לבסוף מכל זה? ובסוף הספר מגיעה התשובה - ברורה וחדה: "סוף דבר הכל נשמע, את האלהים ירא, ואת מצוותיו שמור, כי זה כל האדם!"

זה כל האדם. נקודה. אין זה משנה מה עשית בחיים שלך, אלו הצלחות הצלחת, כמה כסף הרווחת, איפה בילית ואיזה הנאות נהנית, כמה שקלת וכמה קלוריות שרפת, מה אכלת ועל מה ישנת, באיזו עבודה עבדת ואיזה מקצוע בחרת. הכל תפל, הכל שולי. - את הא-לוקים ירא ואת מצוותיו שמור - זה כל האדם.

בשורה התחתונה: אם זכית בחיים שלך לעשות את רצון ה', עלית על הרכבת הנכונה. החיים שלך מיצו את מטרותם. החיים שלך חיים וקיימים לנצח. "עשית חיים", כמו שאומרים. אך אדם שחייו חלפו מבלי לעשות את רצון ה' - אז, לא נעים לומר, חבל על האוכל שאכל ועל החמצן שבזבז. הכל חלף, הכל מת...

מדת הוויתור

להלן סיפור מופלא, המחזק בנו את אשר למדנו, כי מוויתורים אין האדם מפסיד לעולם, ואילו כאשר מתעקש הוא - עלול דווקא לגלות כי 'שלם על כך'. מעשה מופלא זה התרחש לפני מספר שנים בשכונת 'קרית היובל' שבירושלים. בבניה הראשונית של בתי המגורים בשכונה זו לא נבנו בה מרפסות, אשר אינן מקורות, וכך מצאו התושבים את עצמם נאלצים לבנות את הסוכות בחניית הבניין.

למרות הקושי שבדבר, עמך ישראל צדיקים ומקיימים מצווה זו בהידור רב. אחד מתושבי הבניין הקדים מספר שבועות לפני החג, ו'תפס' מקום לסוכתו באחת מפניות חצרו, וכדי לשמור על מקומו באותו מקום, עוד באותו יום קרא לבני-ביתו ויחד העמידו ובנו סוכה לתפארת עם כל המשתמע מכך בעמל ועבודה קשה, הם קישטו אותה כדבעי, שרשראות בצדי הסוכה, תמונות רבנים בדפנות וכו'. והנה למחרת פוגש בו אחד השכנים, שהחל טוען ומתווכח עימו, כי המקום בו בנה את הסוכה אינו טוב כלל ועיקר ועליו לפרקה במידית. הוא אף נימק את טענתו: "ראה, מקום זה אמור לשמש לחניית רכבים". אותו שכן אף 'הגדיל בחסדיו' והציע פתרון חלופי לבעיה שנוצרה: "לך בבקשה אל אחורי הבניין, שם בחצר האחורית תבנה לך סוכה גדולה ויפה כאוות נפשך, ואל תתפוס לנו פה מקומות חנייה!".

על אף טענותיו של השכן, בקשה זו הייתה בלתי צודקת ובלתי הוגנת בעליל! שכן אותו מקום שבו נבנתה הסוכה מעולם לא שימש בתור חנייה! אדרבה, מאחורי הבניין חנו יותר מכוניות מאותה פינה צדדית, לא היה שום צל של חשש שסוכה זו תפריע למאן שהוא.

בתחילה ביקש השכן, שבנה את הסוכה לנסות ולשכנע את שכנו, כי יותיר את המצב על כנו ובנמקו כי מיקום הסוכה אינו תופס מקומות חניה ובנוסף יש להתחשב בעובדה כי

פירוק הסוכה ובנייתה מחדש תארך זמן רב ועבודה מרובה. כשראה, כי דבריו נופלים על אוזניים ערלות פנה לבניו ואמר: "הרי הסוכה נקראת "סוכת שלום", כפי שכתוב בתפילה: "ופרוש עלינו סוכת שלומך", אין ראוי לסוכה הקדושה, שתגרום למחלוקת. סוכה כזו, שיש עליה תרעומת בליבו של יהודי, אינני מסכים לשבת בה בחג!".

שכנע האב את ילדיו, כי עליהם להעתיק את מקומה של הסוכה. לפיכך לקחו האב עם בניו את כלי העבודה בידיהם, פירקו את הסוכה שבנו ביזע, והקימו אותה מחדש במקום אחר מאחורי הבניין. הם אומנם נאלצו לעבוד על כך שעות מרובות, אולם הם היו מלאי סיפוק, שכן עתה קיימו את מצוות כיבוד הורים, וכן מעתה לא יהיה לאף אדם תרעומת על מיקום סוכתם ובכך גם סרה טענתו של אותו שכן.

אותם בני משפחה בידעם את חשיבות מצוות הסוכה, השתדלו בכל יכולתם לשהות בתוכה ורק לעיתים רחוקות יצאו מתוכה. ויהי באחד הלילות של חג הסוכות, באמצע הלילה, נשמע קול חזק של נפילה וחסבה עזה. בני משפחה שישנו באותה שעה בסוכה התעוררו בבעתה לקול הרעש העצום. הם מיד יצאו מחוץ הסוכה, אולם לא ראו מהו מקור הרעש והשאון. לפיכך חזרו לישון בסוכה. הבוקר אור ובני הבית קמו משנתם וביקשו לצאת להתפלל בבית-הכנסת. בדרכם עברו דרך מפתן הבית בחנייה הקדמית שלפני הבניין, והנה רואים הם, כי על הארץ מונחות שלל אבנים בגדלים שונים שנפל בדיוק באותה פינה שבה עמדה סוכתם מתחילה! בניסיון להתחקות מהיכן הגיעו האבנים הרימו את ראשם למעלה. ניתן היה לראות כי מבנה רעוע ומוזנח שהיה סמוך לבניין שבו התגוררו עובר שיפוץ נרחב, ולמעשה היה זה באותו הזמן שבו הפועלים בנו ושיפצו אותו מחדש. רצה הבורא, ובאותו אישון לילה נפלו ממנו אבנים גדולות, וחלקם נחתו היישר אל אותה פינה בה הייתה הסוכה מונחת מלכתחילה. ניתן לתאר, מה היה המצב אילו היה השכן היה מתעקש להשאיר את סוכתו דווקא באותה פינה, שכן הוא ידע בעצמו, כי לא עשה עוול בבחירת מיקומה. סביר להניח, כי תוצאות נפילת האבנים היו עלולות להוביל לפגיעה או אף גרוע מזה... למעשה, חייו וחיי ילדיו ניצלו בחסדי שמים בזכות ויתורו.

אולם, דווקא אותו, שכן שהתעקש לפירוק הסוכה, כדי להוכיח את צדקת טענתו, החל להחנות את מכוניתו מאותו זמן דווקא באותה פינה שעמדה בה הסוכה. מטר האבנים שנפלו באותו לילה על הרכב גרמו לו נזק ממשי... אכן אין ספק, מויתורים לא מפסידים לעולם!!!

חובת חינוך הילדים – גם מסוכות (אור דניאל).

עד כמה אנו חייבים לחנך ילדינו לתורה ולמצוות, נלמד מהמעשה הבא, שמובא מפי הרב דניאל אוהיון שליט"א: פגשתי בחוה"מ סוכות יהודי תימני מבוגר. הקדמתי לו שלום, אך, לצערי, ראיתי שפניו נפולות. תמהתי: מצוות החג הוא שמחה, וכיצד יהודי זה אינו מקיים מצווה? לשאלתי, מדוע הוא נראה עצוב ושבור, בכאב ענה לי: "בוא ואספר לך. הנך מכירני שנים רבות. מוצאי מתימן וכפי שהנך יודע עדתנו היא עדה עם שורשים עמוקים ויציבים בחינוך ילדיה. ה'מורי' הוא שם דבר אצלנו.

השנה בניי הנשואים הוזמנו להתארח בביתנו בחג הסוכות. כיוון שידעתי שהם לא ירכשו את 'ארבעת המינים' רכשתי עבורם ועבור בנייהם סטים מהודרים. הנה, בחג הסוכות בבוקר, אני נוטל עימי את ארבעת המינים לקראת לכת לביית – הכנסת ומה גברה תדהמתי כאשר נכדי בן הארבע – עשרה, בן א-ר-ב- ע-ש-ר-ה (!!!) שואל אותי: 'סבא, מה זה?' והוא מצביע על הלולב... 'ומה זה?' והוא מצביע בידו על האתרוג. זיעה קרה אחזה אותי. חשבתי שאני עוד רגע מקבל התקף לב לאחר הצנתור שעברתי... ילד בגיל ארבע –

עשרה מעדת תימן לא יודע מה זה אתרוג ולולב? הייתכן?! איך אפשר לשמוע את זה ולא לקבל התקף לב? – שאל אותי בייאוש.

"הנכד שלי, שאבא שלו גדל בבית הזה, מחנך את בנו בדרך אחרת ולא בדרך התורה והמצוות?", שטף דמעות אחז את הסבא ולא יכל לסבול את הצער שנכדו הולך לאיבוד, לתהום, ומי יודע אם יהיה המשך לדור הבא בדרך של תורה. לפתע הוא אחז בידי ואמר לי: "דע לך, אינך יודע מהו ה'מורי' התימני, איך חינוכו בתימן את הילדים ב'יד של ברזל'. אין ילד תימני הגדל ללא פאות, אין ילד תימני שלא יודע לקרוא בטעמים בחומש בעודו רך ואין ילד תימני שבגיל שלוש לא יודע מה זה אתרוג, לולב, הדס וערבה... ופה, הנכד שלי – בן ארבע – עשרה, אוי, בן ארבע – עשרה, לא יודע מה זה לולב!!!" אם לא היה איסור לבכות בחג הייתי בוכה יחד עימו. כל – כך רציתי להצטרף אליו לבכי. כל – כך רציתי להיות שותף אתו בצער, לחוות יחד אתו את הכאב, את הצער. למרות שהתאפקתי, הדמעות ירדו מאליהן וגם עיניי החלו נוטפות דמעה. "אני לא יכול להמשיך ולדבר אתך, אני מרגיש שאני עוד רגע מתמוטט..." אמר לי האב. "עצור רגע" – ביקשתי – "דע לך כי הייאוש הוא אם כל החטאות. בוא ושמע לעצתי: דווקא עכשיו הזמן לשבת עם בנך ולטפסף לו יהדות, שהנכד יקשיב וישמע, ומי יודע אולי ביום מן הימים הוא יחזור בתשובה."

האב אכן שמע לעצתנו וניסה בדרך של קירוב להשפיע על ה"בן האובד" להתקרב ליהדות, סיפר לו על השורשים היציבים של עדת תימן ושזר בפניו את ההיסטוריה המפוארת של משפחתו. לפתע אחז בידו של בנו ואמר לו: "דע לך! הקב"ה זיכה אותך בבנים כדי שילכו בדרכיו ואם לא תשמור על המסורת, תיחשב בעיני כ'בן אובד', אנא, בני, חזור לשורשיך! כך גדלת, כך חונכתי אותך."

באחד הימים כשנפגשנו, שוב סיפר לי האב את אשר אירע: "אינך יודע איזו מתנה נפלאה קיבלתי בחג הסוכות. בני, שבדרך כלל הוא אדם קר, לא יכול היה לעצור בעד שטף דמעותיו, לפתע קם ואמר: 'אבא! את הילדים הקטנים עוד אפשר להציל!' ואכן לאחר שחזר לעירו העביר את בניו לתלמוד – תורה בירושלים." כשסיפר לי זאת הסבא הוא לא יכל לעצור דמעותיו, דמעות של נחת וקדושה... אוי, כמה נשמות איבדנו, כמה אלפים "נטבחו ונעקדו" על מזבח התורה, עקידה ושחיטה רוחנית ומי יודע אם אפשר להצילן.

הושענא רבא

הושענא רבא (ברינה יקצורו, עליון 224)

במוצאי השבת, אור ליום ראשון - כ"א בתשרי, יחול יום הושענא רבה. ביום זה מרבנים בתחינות, 'הושע נא ביום נא', 'דהיינו נא' בגמטריה=15, המילה 'נא' מרמזת על 15 הימים שמר"ח אלול עד כ"א תשרי שהוא כאמור - יום הושענא רבה. הזוהר הקדוש מתאר את מעלת הלילה הגדול הזה (מתורגם): "ביום השביעי של חג הסוכות, הוא סיום דינו של האדם ובו יוצאים הפתקים מבית המלך ונמסרים ביד המלאך הממונה. באותה שעה, נחתמים הדינים ומסתיימים הקטרוגים מהעולם". כלומר, שעד היום האחרון של החג, עדיין יש לאדם אפשרות לשנות את דינו, כי גמר הדין נחתם ומתרחש ביום הגדול הזה - יום הושענא רבה, ונשלחים הפתקים לכל אחד ואחד באופן אישי. ונוהגים לברך זה את זה בברכת 'פתקא טבא' (פתקה טובה). ומסיים הזוהר הקדוש: "עד היום השמיני, הוא שמיני עצרת, אם עשה תשובה שלימה - מתבטלות הגזירות! ואם לאו, יוצאין הפתקין מבית המלכות ונמסרים ביד השליחים". לכן, צריך להתעצם בתשובה ביום זה, כי עדיין כל מה שעומד להתרחש בשנה הקרובה עומד ותלוי בשמים - וביום זה יכול במאמץ אחרון,

לשנות כל גזירה שנחתמה. ואם מרבה בתחינות ובבכיות בלילה הקדוש והנורא הזה, קורעים ומעבירים את פתקיו הרעים ממנו!!!

מסופר על החת"ם סופר זצ"ל דבר מזעזע: בשנתו האחרונה לפני פטירתו אמר החת"ם סופר במילים הללו: "עברתי את ראש השנה ויום הכיפורים, אבל בהושענא רבה...". ולאחר אסרו חג (כ"ה תשרי ת"ר) החת"ם סופר עלה בסערה השמימה. אסור להתבלבל, זה לא לילה רגיל כלל, זהו ליל החיתום החיצוני והאחרון, בו נותנים לאדם הזדמנות אחרונה לשנות הכל. החת"ם סופר הקד' מראה לנו שגם אדם שחושב שהוא עבר את ראש השנה ויום כיפור בהצלחה ובתשובה - ליל הושענא רבה הוא הזדמנות האחרונה והגורלית, לצעוק, ולבקש שיתבטלו מעלינו כל גזירות קשות.

ביום ראשון בלילה - אור ליום שני נחוג את שמחת תורה, הנקרא בתורה חג שמיני עצרת. ומדוע? מפני שאמר הקב"ה לישראל: לאחר חג סוכות של קרבה כה גדולה בינינו, קשה עליי פרידתכם, בואו ועשו עימי עוד יום אחד יחד לפני הפרידה. וכותב הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל: "מאוד מאוד יזהר בתפילות של 'שמיני עצרת' לאומרם בכוונה גדולה, כי התיקון של כל הימים שמראש השנה ועד חג סוכות מושלם ביום זה, והכל תלוי ביום הזה". ממשיך הצדיק ואומר: "עוד יש בה, כי אין בכל הימים ימי רצון לה', לשמוע ה' תפילתו בכל מה שרוצה, כהיום הזה. כדברי הזוהר הקדוש (פרשת צו'): (באותו יום (יום שמחת תורה) לא נמצאים עם המלך רק ישראל לבד, ומי שיושב עם המלך ונמצא לבד, כל מה ששואל נותנים לו!" מכיוון שיום זה הוא כולו יום גילוי אהבתו של הקב"ה אלינו, כותב הזוהר בפירושו: "כל מה ששואל נותנים לו", וכפי שאומר הצדיק, שאין יום שמתקבלות התפילות כיום הזה! ולכן, אל יבזזו האדם את הימים הללו להבל וריק.

בהזדמנות זו אני מבקש לברך כל אחד ואחד שנזכה לפתקה טובה.

הושענא למענך א-לוקינו

מהו ה"למענך"?

ר' משה טייטלבוים מסביר את פירושה של תחינה זו בדרך משל:

במדינה אחת חי מלך גדול ששלט ביד רמה על מדינות רבות. יושב היה המלך בארמונו ומשם ניהל את כל עסקי הממלכה בתבונה וברחמים. יום אחד נתפרסם כרוז, כי המלך חפץ להיטיב עם קהל נתיניו ומשום כך, עומד הוא לצאת לעיר רחוקה ולשהות בה חודש ימים. בזמן זה יקבל המלך את האזרחים, ישמע לקול מבוקשם ויקשיב לכל צורכיהם. כל אדם הזקוק לדבר מה יוכל לבוא באותם ימים ולשאול מהמלך ככל העולה על ליבו. וכך היה, המלך הגיע עם פמלייתו והשתכן בטירתו, וכל אחד הגיע בתורו לבקש על צרכיו. כעבור חודש, עבר שוב כרוז המבשר על עזיבתו של המלך, ולכן, מי שמעוניין עדיין לא מאוחר לבקש משאלתו.

ביום האחרון בעת המלך עומד לשוב אל ביתו, הגיע אדם כשהוא מתנשף ומתנשם בכבדות וביקש לדבר עם המלך בדחיפות. המלך כעס עליו מאד ושאלו: "היכן היית עד עכשיו?, מדוע זה התעצלת וחיכת עד לרגע בו אני כבר עוזב עם כרכרתי? ענה לו האיש באמת ובתמים: "אל נא תכעס עלי, שכן אינני כשאר האנשים, כולם באו אליך כדי לבקש בעד עצמם ואילו אני באתי לבקש בקשה בעד המלך וטובתו". מיד נהפך כעסו של המלך לטובה וציווה לתת לו מלא חופניים מטבעות זהב כפרס על נאמנותו למלך.

כך גם הוא הנמשל: הקב"ה נמצא וקרוב אלינו בכל הימים הנוראים, כמו שאמר: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", וכן בחג הסוכות שנאמר: "כי יצפני בסכה". כל אדם

יכול לשאול ולבקש על עצמו ככל אשר יעלה על רוחו. ביום זה האחרון, יום הושענא רבה, בו ה' המלך מצוי וקרוב לנו, אנו מתעוררים ובאים לשער המלך בבקשה. האין זו בושה להגיע ביום האחרון?, מדוע זה התעצלנו להגיע?!.. משום כך, אנו אומרים: "הושע נא למענך א-לוקינו הושע נא", הבקשה שיש בפינו אבינו אתה אינה אלא: ל"מענך א-לוקינו"...

אבינו אתה

שאל הצדיק ר' שמואל מסלונים: "מה הטעם שאנו אומרים: "אנא ה' הושיעה נא", ולאחר מכן אומרים: "הושע נא והושיעה נא", ולבסוף מוסיפים ואומרים: "אנא קל נא הושע נא והושיעה נא אבינו אתה"?

משל למה הדבר דומה: בן מלך אחד הכעיס את אביו, עד שגירשו המלך מהארמון ולא רצה לראות את פניו. התחבר בן המלך לקבוצת עניים ופוחזים. עמם דר ואיתם התרועע. עד שלימים היה נראה כמותם ולא ניכר היה עליו כי בן מלך הוא.

כעבור ימים ושנים חש בן המלך געגועים אל אביו ואל ביתו וחיפש תחבולות שונות כיצד יוכל לפנות אל המלך, כי אין לבוא אל חצר המלך בלבוש שק.

מנהגו של המלך היה לייחד זמן קבוע, בו היה מקבל כל עני ואביון והיה מסייע להם בנדבת יד נאה. החליט בן המלך לנצל זמן זה ולבוא גם הוא כאחד העם. בהגיע השעה היעודה ניצב בן המלך בתוך ההמון הממתין לפני פתח הארמון וחיכה בסבלנות לתורו. כשהגיע הנסיך לאביו לא הכירו אביו, ולכן נתן לו מתת כפי שנתן לכל אחד מהבאים. "עני" זה לא קיבל את המתנה וסירב לזוז ממקומו. הבין המלך כי עני זה מצפה ליותר, נכמרו רחמיו והכפיל לו מתנתו. אך גם בפעם הזו לא מש אותו עני ממקומו. כשראו זאת שומרי המלך, חמתם בערה בם, וכמעט שפגעו בעני זה. אולם, המלך סימן להם שימתינו מעט. ואז פנה המלך בשאלה לאותו עני: "אמור לי, מדוע אינך מרוצה ממתנתך שקיבלת? "כששמע בן המלך את אביו, לא יכל להתאפק יותר וזעק: "אבי אתה! ה אסתפק במתנה זעומה"?! וזהו בדיוק הנמשל:

בתחילה אנו מבקשים מעט, ולאחר מכן מוסיפים עוד, עד שלבסוף אנו זועקים: "אבינו אתה".

"למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו"

במילים אלו, הנאמרות בקול רם, אנו חותמים את ההושענות. מסביר ה"בני יששכר" ר' צבי אלימלך שפירא מדינוב את הטעם לכך:

כתוב בתורה (דברים יז): "כי ימצא בקרבך באחד שעריך... איש או אישה אשר יעשה את הרע בעיני ה'... וילך ויעבד אלוהים אחרים וישתחוו להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא ציויתי"

מדוע נאמר "אשר לא ציויתי"?

אלא כדי להסביר לעובדי הע"ז שחשבו שצבא השמיים הם שרי המלך ולכן יש לכבדם, שלא כן הוא, כי מי שנותן כבוד לשרי המלך, הריהו מורד במלכות כי הוא מזלזל במלך! מדוע אם כן, אנו, מכבדים תשמישי קדושה? ומנשקים אותם ומהדרים בהם, כמו: לולב, אתרוג וכד'?, הרי הם "שרי המלך"? אלא, קיום מצוות, זהו רצון המלך, ולכן, כשמחבבים מצווה בעצם, מכבדים את רצון המלך. אך, לגבי צבא השמיים – זה בגדר "אשר לא ציויתי" כלומר, אין זה רצוני, ולכן זוהי מרידה במלכות! לכן, אנו מסיימים בקול רם באמירת

הושענות בהם כיבדנו את הלולב ומיניו ומכריזים: "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים אין עוד!"

בהקשר זה מסופר: פעם אחת בעת אמירת ההושענות הבחין הגאון ר' מאיר תאומים, רבה של לבוב, ביהודי אחד עשיר גדול, בור ועם הארץ, כשהוא מקיף את הבימה בראש מורם ומתנשא ובכל פעם דוחק ודוחף תלמידי חכמים גדולים.

עכשיו – אמר הרב – מתורצת לי קושיה שקשה לי כבר זמן רב: מפני מה מסיימים את אמירת ההושענות במילים: "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים אין עוד", לכאורה, מה ענינו של זה לכאן? ומדוע מכריזים כך בקול רם? אלא, בכל מקום שכתוב "את" הכוונה לרבות והנה נאמר: "את ה' אלוקיך תירא" את – לרבות תלמידי חכמים - ע"פ דרשתו של ר' עקיבא. אולם, כשאנו רואים עמי ארצות המבזים ת"ח, מכריזים הם בזה, שאינם מקבלים את הדרשה ואינם יראים מת"ח. אם כן, מה נלמד מאת ה' אלוקיך תירא? לפיכך, סיים הרב, אנו מכריזים מיד בקול רם: "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים אין עוד"!!!

הושענא רבא (חתם סופר)

אמר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל (גאב"ד חוג חת"ס): שמעתי בשם מרן ה"ח חתם סופר ז"ע טעם לחביטת הערבה, כי הנה חז"ל אמרו (ויק"ר, ל"ב) טעם איגוד ארבעת המינים, כי לולב יש בו טעם, ואין בו ריח, כך הם ישראל יש בהם בעלי תורה ואין בהם מעשים טובים. האתרוג יש בו טעם וריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים. ההדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים אין בהם תורה. הערבה אין בה טעם ואין בה ריח, כן יש בהם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקב"ה עושה להם, לאבדן אי אפשר, אלא אמר הקב"ה יקושרו כולם אגודה אחת והן מכפרים אלו עם אלו. הרי שאף כי ה"ע"רבה" המסמלת את אלו שאין בהם תורה ומעשים טובים, אינם ראויים לקיום, מכל מקום כאשר מתחברים עם שאר המינים זוכים להיות מושפעים מזיו התורה הקדושה, ואז גם בחינת "ערבה" יש לה חשיבות. אולם כל זה כאשר הערבה מאוגדת באגד יחד עם כל המינים, אולם כאשר הערבה רוצה להיות לה לעצמה, אזי אין לה זכות קיום וחובטים אותה בקרקע.

תפילת הושענא רבא (הרה"ח יוסף מנחם פאוזנער שליט"א)

סיפר לי ידידנו הרה"ח יוסף מנחם פאוזנער שליט"א שמול דירתו של רבינו ז"ע היה מתגורר רופא שומר תו"מ ושמו היה בורשטין והרבה אנשים היו הולכים במשך ימות השבוע אל רופאים אחרים שהיו שם שהיו גוים אך ביום השבת שאי אפשר היה לילך עד מקום ביתם והיו סוגרים בית מרפאתם ביום השבת היו כולם באים אל הרופא בורשטין ודבר זה כאב לו מאוד כי אם היו באים אליו במשך ימות השבוע וכן ביום השבת לא היה כואב לו החילול שבת אך כיון שלא היו באים אליו ורק ביום השבת היו באים והיה צריך לחלל שבת הרבה פעמים בשביל זה, ולכן הלך אל כ"ק רבינו ז"ע ואמר לו שהוא מוכן ומזומן להביא איזה רופא שאינו מבני ברית וכל דצריך ילך אליו כדי להתרפאות ולא יצטרך לחלל שבת כ"כ.

ענה לו רבינו ושאל אותו מה יודע אתה עלי, אמר לו הרי רבינו הוא מגדולי האדמו"רים בדורינו, שאל אותו רבינו עוד האם שמעת כבר מהעבודה ביום הושענא רבא אצלינו, ענה לרבינו ששמע מזה הרבה ולא רק שמע אלא פעם אחת נכנס לביהמ"ד ביום הושענא רבא ושמע את דרשתו של רבינו ונהנה מאוד לראות האיך רבינו מעורר את כלל ישראל לתשובה ותיקון המעשים.

אמר לו רבינו א"כ רוצה אני לעשות אתך חליפין, אני אתן לך שכר עולם הבא שיש לי עבור עבודת הושענא רבא ואתה תיתן לי החילולי שבת שעשית כדי להציל חיי ישראל, אמר לו הרופא א"כ למה זה אנכי אפסיד השכר הגדול הזה ולא הסכים להחליף שכרו עם רבינו, ואכן זכה ויצאו ממנו דורות ישרים ומבורכים ההולכים בדרכי התורה והחסידות שהיו גאים בזה שרבינו רצה להחליף הושענא רבא שלו עם חילולי שבת של זקנים, ולפלא שרופא זה נפטר ביום הושענא רבא, זיעוכי"א.

א גוט שבת / א גוט יום טוב / א גוטן ווינטער